

мислення». Останнє є, на думку окремих учених, трансформоване теоретичне у практичне мислення, за допомогою якого слідчий не тільки структурує наявні відомості й передбачає певний результат чи настання подій, а й пов'язує їх із процесами розслідування й запобігання злочинам [6, с. 140].

Незважаючи на важливість ролі пізнання та криміналістичного мислення для розвитку як теоретичних, так і практичних складових криміналістики, на жаль, це питання є ще малодослідженим і потребує розроблення [6, с. 141; 2, с. 100]. Відповідно, під питанням і конкретизація місця окреслених явищ у системі криміналістики, що створює підґрунтя для подальших наукових розроблень.

Отже, пізнавальна діяльність слідчого виступає важливим елементом формування його професіоналізму. Підґрунтям для цього виступає формування криміналістичного мислення, яке забезпечить більш якісне застосування методик розслідування злочинів, зокрема, службових злочинів, учинених працівниками поліції. Відповідно перед вітчизняною криміналістичною наукою постає необхідність розроблення структурованої теоретичної концепції криміналістичного мислення з метою розроблення нових і удосконалення рекомендацій та прийомів, які існують, із розкриття та розслідування злочинів у сфері службової діяльності, учинених працівниками поліції

Перелік джерел посилання

1. Шепітько В. Ю. Цільове призначення криміналістичних знань і прагнення до європейських стандартів у протидії злочинності. *Теорія та практика судової експертизи та криміналістики*. 2017. Вип. 17. с. 4—10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trsek_2017_17_5 (дата звернення: 30.08.2023).
2. Комісарчук Р. В. Методи дослідження криміналістичного мислення в практичній діяльності: перспективи розробки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2020. № 2. Том 31 (70). Ч. 3. С. 99—103. DOI: 10.32838/2707-0581/2020.2-3/16 (дата звернення: 30.08.2023).
3. Гросс Г. Руководство для судебных следователей как система криминалистики. Киев, 2021. 1080 с.
4. Біленчук П. Д., Гель А. П., Семаков Г. С. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2007. 512 с.; Пряхін Є. В. Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень : навч. посіб. Львів, 2022. 164 с.; Пясковський В. В., Чорноус Ю. М., Іщенко А. В., Алексеев О. О. та ін. Криміналістика. Київ, 2015. 544 с.; Волобуєв А. Ф., Даньшин М. В., Іщенко А. В. та ін. Криміналістика : підруч. : у 2 т. Т. 1 / за заг. ред. А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Малярової. Харків, 2018. 384 с.
5. Пасько О. М. Структурні компоненти готовності слідчого до професійної діяльності. *Юридична психологія*. 2020. № 1 (26). С. 70—76. DOI: 10.33270/03202601.70 (дата звернення: 30.08.2023).
6. Комісарчук Р. В. Перспективи розвитку криміналістичного мислення. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2020. № 1 (67). С. 137—142. DOI: 10.32840/1813-338X-2020.1-2.22 (дата звернення: 30.08.2023).

Мовленнєві акти репрезентації глорифікації в семантико-текстуальній лінгвістичній експертизі

Наталія Кондратенко,

д-ка філол. наук, проф., Одеський НДІСЕ, м. Одеса, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9589-7716>, e-mail: kondr_nat@ukr.net

Дослідження містить дефініцію поняття глорифікації як одного з основних у семантико-текстуальній лінгвістичній експертизі. Схарактеризовано глорифікацію як вияв позитивної оцінки з відповідними мовними засобами її репрезентації. Виокремлено основні мовленнєві акти, що виражають глорифікацію. Проаналізовано мовленнєві акти прославлення, похвали і подяки на матеріалі експертної практики. Доведено, що глорифікація має прямі та непрямі засоби вираження

в текстах, що зумовлює врахування не лише семантичних, а й прагматичних параметрів реалізації категорії позитивної оцінки під час семантико-текстуальної лінгвістичної експертизи.

Ключові слова: лінгвістична експертиза; семантико-текстуальний аналіз; глорифікація; мовленнєвий акт; категорія оцінки.

Linguistic Acts of Glorification Representation in Semantic-Textual Linguistic Examination

Natalia Kondratenko

This research defines the term “glorification” as one of the central elements in semantic-textual linguistic examination. It characterizes glorification as the manifestation of a positive evaluation using corresponding linguistic representation means. It identifies primary speech acts expressing glorification. The paper analyzes speech acts of praise, admiration, and gratitude based on forensic practices. It is demonstrated that glorification utilizes both direct and indirect expression means in texts, necessitating consideration not only of semantic but also pragmatic parameters in the positive evaluation category implementing during semantic-textual linguistic examination.

Keywords: linguistic examination; semantic-textual analysis; glorification; speech act; evaluation category.

Поняття глорифікації стало одним із центральних питань семантико-текстуальної лінгвістичної експертизи під час аналізування політичного та агітаційного змісту, зокрема розміщених у соціальних мережах пересічними користувачами. Зміни до законодавства, а саме прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції» в березні 2022 року [2] під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну, зумовили доповнення Кримінального кодексу України статтею 436-2 «Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників». Стаття визначає рівень кримінальної відповідальності, що настає за певні дії, зокрема й глорифікацію учасників агресії РФ проти України, утім, не містить дефініції поняття глорифікації. Це поняття як юридичний термін є новим для законодавчих текстів (див. обґрунтування правової характеристики поняття глорифікації в [7]). У тлумачних словниках української мови воно представлено в додаткових томах Словника української мови в 11 томах як «дія за значенням глорифікувати» [6, с. 232], відповідно, дієслово «глорифікувати» має значення «славити, звеличувати» [там само]. Потрактуючи глорифікацію як «прославлення, звеличення», експерти-лінгвісти визначають основні мовленнєві акти, що реалізують цю семантику. І саме на цьому етапі виникають певні проблеми, оскільки відсутній алгоритм дій у таких ситуаціях, зважаючи на досить різнотипний матеріал для аналізу. Експертна практика свідчить, що тексти для аналізу, по-перше, переважно є полікодовими, тобто містять елементи різних знакових систем (поєднання тексту із зображенням); по-друге, функціонують у публічному просторі (здебільшого поширені в соціальних мережах); по-третє, створені російською мовою. До того ж глорифікація набуває різних форм вираження і здійснюється в мовленнєвих актах різного типу.

Ми тлумачимо глорифікацію в межах семантико-граматичної категорії оцінки, а саме як вияв позитивної оцінки, що передбачає кваліфікацію основних мовленнєвих актів її реалізації. Згідно з традиційним підходом, запропонованим ще в працях Дж. Остіна і Дж. Серля, оцінні мовленнєві акти було уналежнено до експресивів, що виражають внутрішній психологічний стан мовця, зокрема його емоційну напругу, ставлення до ситуації та співромовника, емоційну реакцію на події тощо. До експресивів належить і висловлення оцінки як позитивної, так і негативної. З огляду на це у лінгвістиці виокремлюють оцінні мовленнєві акти, що є різновидом експресивів. Г. Приходько розмежовує оцінні мовленнєві акти, скеровані на об'єкт і на суб'єкт [5,

с. 74], наголошуючи на необхідності врахування семантичних і прагматичних критеріїв визначення оцінних мовленнєвих актів.

Експертна практика свідчить про потребу виокремлення основних типів мовленнєвих актів оцінного скерування. Пропонуємо уналежнювати до мовленнєвих актів позитивної оцінки, тобто репрезентації поняття глорифікації, такі різновиди:

- 1) прославлення — мовленнєвий акт вираження найвищої позитивної оцінки дій суб'єкта з уналежненням цього суб'єкта до ідеалів, що заслуговують наслідування. Саме цей тип мовленнєвого акту є прямим вираженням глорифікації, тому на семантичному рівні передбачає вживання лексем *слава, герой, гордість* тощо, напр.: *«Героев, а тем более таких, нужно знать в лицо; вечная память герою!; Слава героям России; Горжусь тобой, солдат России!; Герои спецоперации з; Гордимся вами. Молимся за вас»*. Висловлювання представлені переважно розповідними окличними реченнями, що є позитивно оцінними судженнями із семантикою позитивної характеристики особи або дій особи, що є учасники збройної агресії РФ проти України;
- 2) похвала — це мовленнєвий акт, комунікативна інтенція якого вказує на щире схвалення, позитивно-оцінне ставлення до об'єкта оцінки [4, с. 5]. Насамперед похвала є виявом позитивно-оцінного ставлення мовця до конкретної особи, тобто спрямована на суб'єкта. Похвала відрізняється від прославлення меншим ступенем вияву позитивної оцінки, тому використовуються лексеми *хороший, добрий, молодець* тощо та аргументи відповідної оцінки. Глорифікація, потрактована як позитивна оцінка дій учасника збройної агресії проти України, має одним із засобів реалізації похвали, напр.: *«Возвращайся домой живым и здоровым, русский защитник!; Солдат! (...) Ты самый сильный, храбрый и стальной»*. Розмежовуючи мовленнєві акти похвали і схвалення, погоджуємося з думкою Н. О. Бігунової щодо несуб'єктного статусу схвалення: *«Объектами схвалення є неживі предмети, ідеї та явища, які не входять у сферу особистих інтересів співрозмовника»* [1, с. 13];
- 3) подяка — це мовленнєвий акт позитивної реакції на вчинки людини: адресант висловлює подяку адресату за дії, які адресант вважає корисними для себе [3, с. 75]. Подяка належить до непрямих мовленнєвих актів позитивної оцінки, проте в політичних текстах часто стає засобом вираження глорифікації, напр.: *«Поклон тебе, солдат России!; Батальон Сомали. Эти ребята с первых дней штурмовали Мариуполь и до сих пор бьют нацистов в этом направлении. Спасибо, братьцы»*. На лексичному рівні подяку виражено за допомогою лексем *дякую, спасибі, подяка* тощо.

Отже, поняття глорифікації в семантико-текстуальній лінгвістичній експертизі є виявом категорії позитивної оцінки, що передбачає її кваліфікацію з урахуванням семантичних і прагматичних критеріїв. Основними мовленнєвими актами, у яких реалізовано глорифікацію, є похвала, схвалення і подяка. Перспективи дослідження полягають у розробленні методики семантико-текстуального аналізу текстів в аспекті наявності в них глорифікації суб'єктів — учасників збройної агресії РФ проти України.

Перелік джерел посилання

1. Бігунова Н. О. Позитивна оцінка як засіб маніпуляції співрозмовником (на матеріалі англомовного літературного художнього дискурсу). *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. Вип. 2. С. 12—18. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2019-2-2> (дата звернення: 15.09.2023).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції : Закон України від 03.03.2022 № 2110-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2110-20#Text> (дата звернення: 15.09.2023).
3. Ківенко І. О. Мовленнєвий акт подяки: прагмалінгвістичний аналіз (на матеріалі англійської мови) : дис. ... канд. філол. наук. Одеса, 2018. 226 с.

4. Паламар Н. Місце мовленнєвого акту похвала серед оцінних мовленнєвих актів. *Іноземна філологія*. 2015. Вип. 128. С. 3—8. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/fpl.2015.128.104> (дата звернення: 15.09.2023).
5. Приходько Г. І. Оцінні мовленнєві акти в типології мовленнєвих актів. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2017. Вип. 1. С. 71—74. URL: http://philologyjournal.lviv.ua/archives/1_2017/15.pdf (дата звернення: 15.09.2023).
6. Словник української мови в 11 томах. Додатковий том: у 2-х книгах / Гол. ред. П. Ю. Гриценко. Кн. 1. А–Л. Київ, 2017. 556 с.
7. Шинкарьов Ю. В., Коваленко О. О. Правова характеристика поняття «глюорифікація» як форми об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 436-2 Кримінального кодексу України. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія «Право»*. 2022. Вип. 36. С. 23—30. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/7867> (дата звернення: 15.09.2023).

Сучасні проблеми криміналістичного забезпечення розслідування корупційних злочинів

Валентина Корж,

д-ка юрид. наук, проф., почесний працівник Прокуратури України,
Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Вінниця, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9431-8727>

Проаналізовано чинне кримінальне законодавство, кримінальне судочинство, юридичну літературу, слідчу й судову практику, розглянуто сучасні проблеми розслідування корупційних злочинів, запропоновано розв'язання зазначених проблем шляхом удосконалення чинного законодавства.

Ключові слова: *корупційні злочини; кримінальне законодавство; кримінальне судочинство; розслідування; удосконалення.*

Contemporary Challenges in Forensic Assurance for Investigating Corruption Crimes

Valentina Korzh

This article examines current criminal legislation, criminal procedure, legal literature, investigative and judicial practices. It analyses contemporary challenges in the corruption crimes investigation and proposes these issues to be resolved through legislative enhancements.

Keywords: *corruption crimes; criminal legislation; criminal trial; investigation; enhancement.*

Реформування кримінального законодавства, кримінального судочинства має важливе значення для ефективного розслідування злочинів. Соціальне призначення реформи полягає у тому, що держава повинна відповідати перед людиною за свою діяльність та реально забезпечити процесуальними засобами охорону, захист прав і свобод, законних інтересів людини та громадянина у кримінальному процесі. Системні помилки у правотворчій діяльності депутатського корпусу, їхній низький професійний рівень, некомпетентність призвели до того, що замість реформування кримінального та кримінального процесуального законодавства має місце руйнування традиційного національного законодавства, деформування органів досудового розслідування, прокуратури, суду.

Так, аналіз приписів окремих статей Кримінального кодексу України (далі — *КК України*) і Кримінального процесуального кодексу України (далі — *КПК України*) свідчить про те, що мало місце змішування інститутів англосаксонського і континентального права, їх штучне перенесення до національного законодавства і, як результат, наявність в окремих положеннях цих кодексів псевдонаукових дефініцій, що